

Traczewska-Białkowska, Zofia

Posiedzenie naukowe Zespołu Historii Geodezji

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 15/2, 440-441

1970

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

POBYT PROF. GEORGESA CANGUILHEMA W POLSCE

W dniach 19 — 28 października 1969 r. przebywał w Polsce na zaproszenie Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN prof. Georges Canguilhem z Instytutu Historii Nauki i Techniki Uniwersytetu Paryskiego. Celem wizyty była wymiana doświadczeń między przedstawicielami obu ośrodków; prof. Canguilhem był szczególnie zainteresowany strukturą organizacyjną oraz systemem pracy Zakładu, a ponadto pragnął odnowić nawiązane podczas Kongresów Historii Nauki w Warszawie i Paryżu kontakty z polskimi historykami nauki.

W dniu 20 października prof. Canguilhem udał się do Torunia, gdzie spotkał się z prof. A. Swinarskim oraz z prof. Karolem Górskim, a także zwiedził muzeum w Domu Kopernika.

Po powrocie do Warszawy, 22 października prof. Canguilhem wygłosił na zebraniu Rady Naukowej Zakładu Historii Nauki i Techniki odczyt *Co to jest ideologia naukowa?* (tekst odczytu zostanie opublikowany w jednym z najbliższych numerów „Organonu”). Następnego dnia prof. Canguilhem udał się do Krakowa dla zapoznania się z organizacją i tematyką badań tego ośrodka. Na zaproszenie krakowskiej Pracowni Historii Nauki i Techniki gość powtórzył odczyt wygłoszony w Warszawie, wzbudził on żywe zainteresowanie, a dyskusja dotyczyła przede wszystkim różnicy między ideologią naukową a ideologią naukowca oraz mechanizmu tworzenia się ideologii naukowej.

Po zwiedzeniu Muzeum Martyrologii w Oświęcimiu i powrocie do Warszawy prof. Canguilhem kontynuował zaznajamianie się w sposób szczegółowy z organizacją wewnętrzną Zakładu Historii Nauki i Techniki oraz z tematyką badawczą poszczególnych pracowni, wyrażając uznanie dla organizacji i ambitnych planów badawczych Zakładu.

28 października prof. Canguilhem opuścił Polskę.

Małgorzata Hanna Malewicz

POSIEDZENIE NAUKOWE ZESPOŁU HISTORII GEODEZJI

W dniu 19 czerwca 1969 r. odbyło się w Warszawie kolejne zebranie Zespołu Historii Geodezji przy udziale 10 osób; przewodniczył kierownik zespołu prof. J. Gomołiszewski. Tematem posiedzenia były dwa referaty oraz sprawy organizacyjne.

Mgr inż. K. Sawicki nakreślił sylwetkę Jana Baptysty Komarzewskiego jako miłośnika geodezji i kartografii. Omówiwszy pokrótce życiorys J. Komarzewskiego, referent podał treść techniczną wydanego w 1803 r. w językach: angielskim, niemieckim i francuskim, opisu skonstruowanego przez niego grafometru górniczego.

Ożywiona dyskusja ześrodkowała się głównie na sprawie terminu „grafometr” oraz na możliwości stwierdzenia, w jakim stopniu elementy pomysłu Komarzewskiego zostały wykorzystane w środowisku freiberskim, gdzie sporządzono prototyp grafometru, i w Paryżu, będącym miejscem pobytu Komarzewskiego w ostatnich latach jego życia.

Referat mgra inż. J. Tymowskiego poruszył problem techniki pomiarowej w badaniach i publikacjach źródłowych dotyczących miar długości i powierzchni, stosowanych w Polsce w wiekach XIII i XIV. Autor zwrócił uwagę, iż zagadnienie to w badaniach nad tymi miarami było uboczne, podkreślił niedostatek i ograniczoną wiarygodność publikacji źródłowych oraz rozpatrzył szereg terminów związanych z pojęciem powierzchni w gospodarczym i mierniczym ich rozumieniu. Bardzo interesująca okazała się podjęta przez autora próba ustalenia dokładności pomiaru na

podstawie danych źródłowych: udało mu się przytoczyć dwa przykłady możliwości porównania dwu, pochodzących z różnych okresów, pomiarów tego samego pola (np. pomiaru przy nadaniu go i pomiaru dla celów podatkowych).

Po dyskusji zdecydowano, iż oba referaty należy opublikować¹.

W dalszym toku obrad omówiono sprawy organizacyjne. Szczególną uwagę poświęcono podsumowaniu dorobku w zakresie historii geodezji w okresie ostatniego ćwierćwiecza. W związku z tym postanowiono: sporządzić i opublikować dokładną bibliografię historii geodezji; przygotować referat o wynikach prac w dziedzinie historii geodezji wykonanych w Polsce Ludowej; uwzględnić w planie pracy zespołu na najbliższe lata opracowanie naukowej syntezy historii geodezji polskiej obejmujące historię literatury geodezyjnej, historię szkolnictwa geodezyjnego i historię zawodu z uwzględnieniem rozwoju techniki pomiarowej.

Zofia Traczewska-Białkowska

KONFERENCJA ZESPOŁU HISTORII POLSKIEJ TECHNIKI HUTNICZEJ I ODLEWNICZEJ

Sesja Zespołu Historii Polskiej Techniki Hutniczej i Odlewniczej, która odbyła się w Krakowie w dniach 6—8 listopada 1969 r., składała się z dwóch części: pierwsza stanowiła kolejną sesję sprawozdawczą Zespołu¹, druga część natomiast, zorganizowana łącznie z Komisją Koordynacji Badań nad Historią Przemysłu Komitetu Nauk Historycznych PAN², poświęcona była *Przewrotowi technicznemu XIX w. w hutnictwie żelaza na ziemiach polskich na tle europejskim*.

Otwierając obrady, przewodniczący Zespołu prof. W. Różański uwydatnił charakter sesji jako wspólnej konferencji historyków techniki i historyków przemysłu oraz wyjaśnił, że długa przerwa po poprzedniej sesji została spowodowana śmiercią pierwszego przewodniczącego Zespołu doc. M. Radwana³, a później przeszkodami organizacyjnymi. Zebrani uczcili minutą milczenia pamięć i wielkie zasługi dla historii techniki doc. Radwana.

I

Pierwsza część obrad, której przewodniczył prof. Różański, rozpoczęła się od przedstawienia przez niego sprawozdania z prac Zespołu za lata 1967—1969. Podkreślił on kontynuowanie nadanego przez doc. Radwana charakteru i zakresu badań nad starożytnym, średniowiecznym i nowożytnym hutnictwem oraz badań metaloznawczych. Mówiąc o próbnym wytopach dokonanych w latach 1967 i 1968, prof. Różański stwierdził, że podwyższenie szybkości pieca doświadczalnego dało większą koncentrację CO w gazach, a tym samym lepsze warunki redukcji rudy i nawęglania otrzymywanego żelaza.

Dr K. Bielenin w referacie *Doraźny piec hutniczy w starożytnym wytopie żelaza na terenach Europy* przedstawił problemy konstrukcji, pochodzenia i zastosowania tego pieca na różnych terenach i w różnych okresach aż do wczesnego średniowiecza.

¹ Artykuł mgra inż. Sawickiego o Komarzewskim znajduje się w tece redakcyjnej „Kwartalnika”.

² Por. sprawozdanie z poprzedniej sesji w nrze 4/1967 „Kwartalnika”, ss. 869—876.

³ Por. w nrze 1—2/1966 „Kwartalnika” (ss. 178—179) informację o pracach tej komisji w zakresie górnictwa i hutnictwa.

⁴ Por. nekrolog doc. Radwana w nrze 3/1968 „Kwartalnika”, ss. 657—664.